

Urbūtis Vincas (gimė 1929 vasario 26 Petraičiuose, Mažeikių r.), lietuvių kalbininkas, habil. dr. (1971). 1951 baigęs Vilniaus u-tą, iki 1954 buvo jo aspirantas. 1954–94 jame dėstė, prof. (1974). Pagrindinės Urbučio tyrimų kryptys – žodžių daryba ir etimologija. Ypač daug tyrė daiktavardžių darybą: parašė studiją apie sudurtinių daiktavardžių darybą (*Dabartinė lietuvių kalba*, 1961), straipsnį apie dabartinės lietuvių kalbos galūninės darybos daiktavardžius (*Klb.* 3, 1961). Apie daiktavardžių darybą parašė skyrius akademinėi „Lietuvių kalbos gramatikai“ (t. 1, 1965; su kitais 1977 paskirta Lietuvos valstybinė premija), „Dabartinei lietuvių kalbos gramatikai“ (1994, ⁴2005; su kitais 1999 paskirta Lietuvos Respublikos mokslo premija). Šios srities tyrimus apibendrino monografijoje „Žodžių darybos teorija“ (1978). Labai vertingi Urbučio straipsniai iš etimologijos: juose pateikiama naujų, gerai argumentuotų baltų kalbų žodžių kilmės aiškinimų. Svarbiausi ankstesnieji Urbučio etimologiniai tyrimai paskelbti knygoje „Baltų etimologijos etiudai“ (1981), vėlesnieji – žurnale „Baltistica“ 17(1), 1981; 18(1), 1982; 25(1), 1989; 29(1), 1994; 30(2), 1995; 31(2), 1996; 33(1), 1998; 34(1), 1999; 35(2), 2000; 36(1), 2001 ir kt. Parašė apibendrinamojo pobūdžio darbą „Dabartinės baltarusių kalbos lituanizmai“ (*Blt.* 5(1–2), 1969). Paskelbė straipsnį apie tyrinėtojų nepastebėtus Martyno Mažvydo slavizmus (*Klb.* 4, 1962). Suklasifikavo senuosius lietuvių kalbos slavizmus (*Blt.* 27(1), 1992; 28(1), 1994). Tyrė lietuvių ir latvių leksikografijos istoriją: parašė studiją „Senieji latvių kalbos žodynai“ (*LKK* 6, 1963), straipsnių apie Konstantino Sirvydo žodyną (*Blt.* 3(2), 1967), rankraštinių Kristijono Gotlibo Milkaus žodyno perdirbinį (*Blt.* 22(1), 1986), vadinamojo klaipėdiškių žodyno leksikografinius šaltinius (*Blt.* 23(1), 1987), Mikalojaus Daukšos leksiką (*Alt* 2, 2000). Naudodamasis JAV kalbininko Morriso Swadesho glotochronologijos metodu Urbutis pamėgino apskaičiuoti, kada atsiskyrė lietuvių ir latvių kalbos (*Klb.* 4, 1962); apskaičiavimo rezultatai (maždaug prieš 1300 metų) sutampa su Kazimiero Būgos datavimu. Rašo kalbos kultūros, terminologijos, bibliografijos klausimais. Paskelbė daug lingvistikos darbų recenzijų, knygą „Lietuvių kalbos išdavystė“ (2006, ²2007).

L: Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija* 2, Vilnius, 1982, p. 73–75; Jakaitienė E. Apie mokytoją ir bendražygį. *GK* 3, 1999.

A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 571–572.